

Stručnjaci preporučuju skrining na atrijalnu fibrilaciju kod starijih osoba, radi smanjenja rizika od moždanog udara i smrtnosti

Preuzeto i prevedeno iz časopisa *Circulation*, časopis Američke Asocijacije za srce (American Heart Association)

Skrining na asimptomatsku atrijalnu fibrilaciju (AF) kod osoba starih 65 ili više godina i pravovremena primena oralne antikoagulantne terapije kod osoba kod kojih se dokumentuje AF mogu da spreče više hiljada moždanih udara godišnje širom sveta, kaže panel eksperata u dokumentu nedavno objavljenom u *Circulation*, zvaničnom časopisu Američke Asocijacije za srce (American Heart Association).

Međunarodni projekat AF-SCREEN je rezultat globalne inicijative da se podstakne uspostavljanje nacionalnih programa skrininga za najučestalija srčana oboljenja uključujući i AF, koja je povezana sa teškim oblicima moždanog udara.

Atrijalna fibrilacija je najučestalija dugotrajna srčana aritmija, a smatra se odgovornom za svaki treći moždani udar u populaciji odraslih. To se događa zbog toga što abnormalni srčani ritam povećava rizik od formiranja ugrušaka krvi u srčanim šupljinama, a rasejavanje delova takvih ugrušaka često dovodi do opstrukcije moždanih krvnih sudova, uzrokujući tako masivne moždane udare.

Približno 10% svih ishemijskih moždanih udara povezano je sa AF koja je prvi put dijagnostikovana u vreme moždanog udara. Asimptomatska AF u kontekstu akutnog moždanog udara je česta pojava, a mogla se lako otkriti i ranije - na primer jednostavnim palpacijom pulsa ili korišćenjem savremenih uređaja koji mogu da snime EKG ukoliko se drže jedan minut u rukama, omogućavajući tako brzu i pouzdanu dijagnozu AF za kratko vreme.

4Moždani udari povezani sa AF su masivniji, teži i češće fatalni u poređenju sa moždanim udarima drugih uzroka," kaže Dr Tatjana S. Potpara, klinički asistent na Katedri interne medicine, Medicinskog fakulteta Beogradskog Univerziteta. "Prevenција moždanog udara u vulnerabilnim populacijama poštediti bi mnoge bolesnike i njihove najbliže velikog bola i nesreće."

Statistički podaci iz Svetske Federacije za srce (the World Heart Federation) pokazuju da 15 miliona ljudi godišnje doživi moždani udar, koji se završi fatalno kod skoro 6 miliona obolelih ili sa teškim trajnim neurološkim posledicama kod najmanje 5 miliona preživelih.

„Organizovani sveobuhvatni skrining na asimptomatsku AF kod osoba starih 65 ili više godina mogao bi da smanji učestalost moždanih udara i trajnog invaliditeta

i spasi mnogo života, sa krajnjim pozitivnim ekonomskim ishodom iz ugla zdravstvenog sistema," kaže Profesor Ben Fridman, iz Univerziteta i Instituta za istraživanje u kardiologiji, Sidnej, Australija, koji je rukovodio pisanjem ekspertskog dokumenta o AF skriningu.

„Međutim, formalni vodiči za dijagnostiku i lečenje AF često ne pridaju dovoljno važnosti skriningu i ne preporučuju eksplicitno neku od široko primenljivih skrining strategija," kaže Dr Potpara, član AF-SCREEN međunarodnog projekta koji je okupio preko 130 kardiologa, neurologa, lekara opšte prakse, ekonomista iz oblasti zdravstva, medicinskih sestara, farmaceuta i organizacija za podršku obolelima od AF iz 33 zemlje. U pisanju Ekspertskog dokumenta učestvovalo je 60 članova AF-SCREEN projekta.

„Postoji dovoljno pouzdanih dokaza da otkrivanje asimptomatske AF pre ispoljavanja simptoma i pravovremena primena oralne antikoagulantne terapije i drugih terapija može značajno da umanji rizik od moždanog udara, a u nekoj meri i mortalitet povezan sa AF," kaže dr Potpara.

Pokazano je da se skriningom asimptomatskih osoba kojima nikada ranije nije dijagnostikovana AF, ova aritmija otkriva kod 1-3% osoba starih 65 do 75 godina.

Imajući u vidu, sa jedne strane, jednostavnost otkrivanja AF i, sa druge strane, impresivnu redukciju rizika od neželjenih ishoda ukoliko se pravovremeno započne sa lečenjem, AF-SCREEN ekspertski panel veruje da je primena aktivnog skrininga razumna, ekonomski opravdana mera poboljšanja zdravlja i sprečavanja teških komplikacija AF u opštoj populaciji starijih osoba, kao i među korisnicima zdravstvenih usluga usled drugih bolesti.

AF-SCREEN ekspert konsenzus document predlaže zdravstvenim vlastima širom sveta da uvedu organizovani skrining na AF za sve osobe stare 65 ili više godina. Skrining programi se mogu primenjivati u primarnoj zdravstvenoj zaštiti od strane lekara opšte prakse, u apotekama ili na drugi način i to u vidu provere pulsa, korišćenja aparata za merenje krvnog pritiska koji su opremljeni programom za otkrivanje AF ili, najbolje, primenom elektronskih uređaja koji snimaju srčani rad dok se drže u rukama.

Pored toga, osobe koje smatraju da imaju poremećaje u radu srca ili su zabrinute zbog mogućeg moždanog udara mogu da zauzmu aktivan stav u odnosu na

moгуće otkrivanje AF, tražeći proveru pulsa tokom posete lekaru iz drugih razloga ili samostalnom proverom pulsa u kućnim uslovima. Svaka nepravilnost pulsa zahteva snimanje elektrokardiograma radi verifikacije eventualne aritmije i daljeg lečenja”, kaže dr Potpara.

Kratak prikaz atrijalne fibrilacije, skrininga i terapije

- Atrijalna fibrilacija (AF) je „krivac” za svaki treći moždani udar u svetu.

- U 27% moždanih udara povezanih sa AF (odnosno 10% svih moždanih udara), AF nije dijagnostikovana pre moždanog udara, najčešće jer je bila simptomatska ili praćena blagim, neodređenim tegobama.
- Moždani udari povezani sa AF su masivniji, teži i češće uzrokuju teške trajne neurološke deficite u odnosu na moždane udare usled drugih uzroka.
- Organizovani skrining za AF kod osoba starih 65 ili više godina predstavlja značajan put za efikasno sprečavanje mnogih moždanih udara i pratećeg morbiditeta, jer se većina moždanih udara usled AF može efikasno sprečiti primenom oralne antikoagulantne terapije.
- Krajnje je vreme da organizovani skrining na AF bude uključen u sve nacionalne i međunarodne vodiče za dijagnostiku i lečenje AF.

A Report of the AF-SCREEN International Collaboration, Circulation May 9th 2017 issue 19; Vol 135: 1851-1867.

Ispred AF-SCREEN ekspertskeg panela,
Dr Tatjana S. Potpara